

La Forêt

het leven op een landgoed
in rijke tijden

Rudy Dek

Voor freule Vi,

Dit is een uitgave van Quodest Communicatie Veenendaal

Herziene druk 2021 - Alle rechten voorbehouden.

ISBN: 9789464358193

1^e druk 1992

2^e druk 1996

Omslagontwerp: Quodest Communicatie

www.rudydek.nl

© Rudy Dek, 2021 – La Forêt

Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of schrijver.

Inleiding

Ergens tussen Driebergen en Doorn, tussen de Driebergsestraatweg en de Oude Arnhemsebovenweg, tussen de jaren 1890 en 1970, ligt op het gelijknamige landgoed het buitenhuis La Forêt. Een van de buitenplaatsen in de gemeente Doorn en op zijn toppunt misschien wel de rijkste. In ruim vijftientig jaar groeide het naar een weelde die we tegenwoordig alleen in koninklijke kringen tegenkomen. Of in sprookjes. De eigenaar was Louis van Loon, zoon van een Amsterdamse bankier, en zijn sprookje liep niet goed af.

Dit boek, dat in een eerste druk in 1991 verscheen, vertelt over de toen laatste nog levende bewoner van La Forêt, Freule Violet van Loon, over hoe het er daar ooit aan toeging en hoe het via allerlei vreemde gebruikers uiteindelijk zijn sloop vond. De verhalen komen in de meeste gevallen rechtstreeks uit de mond van mensen die er op de een of andere manier mee van doen hadden. Of zij altijd de waarheid hebben gesproken, weet ik niet, niettemin heb ik het vermoeden dat hun bijdrage de sfeer rondom het landgoed met zijn bewoners en personeel uitstekend weergeeft.

De ontmoetingen met deze mensen zijn ter wille van het verhaal niet chronologisch weergegeven.

Veel foto's komen, tenzij anders aangegeven, uit het privébezit van jonkvrouwe V.T.C. van Loon. Niet altijd weet ik wie de fotograaf is geweest.

Persoonsnamen, plaatsen en jaartallen zijn dubbel gecontroleerd.

Na dertig jaar heb ik op menig aandringen het boek opnieuw uitgegeven, nu in eigen beheer. Her en der is de tekst wat aangepast. Na die eerste versie bleek er namelijk nog iets meer te vertellen. Onjuistheden zijn ook aangepast en tekstueel loopt het beter.

Voor de totstandkoming van dit boek ben ik alle medewerkenden enorm dankbaar. Het was niet altijd even gemakkelijk om uit zo'n ver verleden te putten. Ook dank aan alle tipgevers, aan hen die voor me zochten en mij namen en telefoonnummers toeschoven. Veel dank aan Henk Tuinman voor het zoeken naar de oude en enkele nieuwe foto's voor de herziene uitgave.

Zeer zeker moet ik ook Nel Etten benoemen, vanwege haar gastvrijheid, vertrouwen en aanmoediging.

Maar mijn bijzondere dank en waardering geldt natuurlijk freule Violet, zonder wie dit boekje, met her en der die kritische noten, nooit zou zijn verschenen. Nog altijd voel ik mijn bewondering voor wie je kunt zijn.

Rudy Dek

Doorn 1991

herzien - Veenendaal 2021

De locatie

Het landgoed La Forêt bestaat niet meer. Er is natuurlijk nog wel een plaats die je kunt aanwijzen en waarvan je kunt zeggen, daar was het. Die plaats ligt tussen Doorn en Driebergen, en hoewel nog net binnen de grenzen van de eerst genoemde gemeente, is zij dichterbij de dorpskern van de ander.

Als je Driebergen achter je laat, richting Doorn over de Driebergsestraatweg, dan volgt links al snel het landgoed de Horst, dan de Hydeparklaan, het restaurant Brocante, direct daarna de hoofdingang van Hyde Park met de pittoreske portierswoning, en vijfhonderd meter verder is de entree naar, zoals een bord zegt, de Vereniging Bartiméus. Zie daar, een nagenoeg zelfde portierswoning als bij Hyde Park, de markering van de hoofdingang naar La Forêt. Nog tweehonderd meter verder is de Broekweg, de oostelijke grens van het vroegere landgoed. Parallel aan de Driebergsestraatweg, een goede kilometer noordelijker, loopt de Oude Arnhemsebovenweg. Binnen genoemde wegen is de plaats waar het huis stond. Let wel, het is nog steeds particulier terrein, maar niet altijd even ontoegankelijk.

Op de kaart van de volgende bladzijde toont het gearceerde deel de omvang en de grenzen van het landgoed, terwijl de kaart ook aangeeft hoe de ligging was van de verschillende gebouwen die daarop stonden.

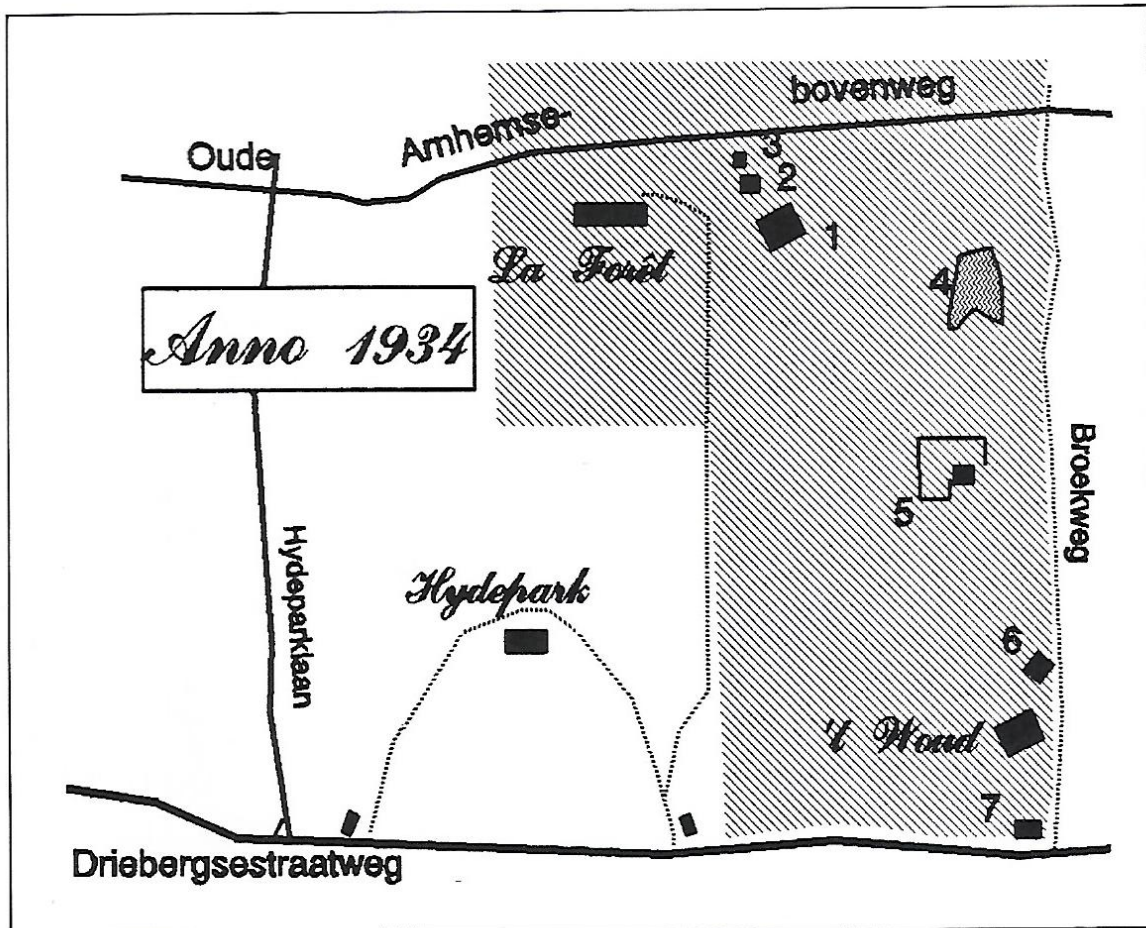
Op het landgoed verrees in 1924 huize 't Woud, bedoeld voor de oudste zoon. Bij dat huis horen twee dienstwoningen. Deze huizen zijn er nog.

Eind jaren vijftig heeft de gemeente Doorn nog overwogen op het terrein een torenflat voor bejaarden te bouwen. Die is er gelukkig niet gekomen. Stel je voor.

In 1972 begon de Vereniging Bartiméus met de bouw van Bartiméushage, een centrum voor mensen met een meervoudige handicap. Die bouw en de herbouw na 2010 heeft nagenoeg alle herinneringen aan La Forêt gewist, ondanks het laantje dat naar La Forêt is genoemd. Maar gelukkig, niet alle sporen zijn verdwenen. Voor wie goed kijkt...

Dit is de situatie van het landgoed in 1934. Deze eenvoudige tekening is overgenomen uit de eerste versie van dit boek, die uit 1992. Het gearceerde deel is het landgoed van La Forêt.

Andere schetsen uit de eerste druk heb ik achterwege gelaten, omdat de situatie na dertig jaar behoorlijk is veranderd.

Verklaring

La Forêt:

1. stallen
2. woning koetsier
3. woning butler
4. de vijver
5. ommuurde tuin met woonhuis tuinman

't Woud:

6. woning chauffeur
7. woning portier

De freule van La Forêt

Al na enkele ogenblikken wordt de telefoon opgenomen. Iemand zegt *hallo...* Ik aarzel, vraag haar naam, noem die van mij en leg uit wat ik wil. Ik weet me geen raad met mijn verlegenheid en met de onhandigheid waarin ik die verpak en vertel het wel drie keer. 'Wie is er nu in mij geïnteresseerd?' vraagt de oude vrouw aan de andere kant van de lijn.

Ik. Ik ben geïnteresseerd. Alles wat niet meer is, heeft met zijn bestaan betekenis gehad. Niet alleen toen, maar ook nu, denk ik, maar zulke dingen verbied ik me te zeggen en ik vertel hoe ik vanuit mijn omgeving weet dat er volop mensen zijn die zouden willen weten hoe het vroeger toging op zo'n landgoed. Het leven van de adel. Ze lijkt niet overtuigd, maar toch, alsof er meer in het geding is, stemt ze in met een afspraak. Hoe was mijn naam ook al weer?

Nog nooit eerder had ik haar gezien, de freule, jonkvrouwe Violet van Loon. Er zijn verhalen die zeggen, dat ze kortaf is, behoudend, misschien zelfs afwerend tegenover mensen met wie ze niet zo veel op heeft. Het landgoed waar ze vroeger in alle glorie op heeft gewoond, is aan het begin van de jaren zestig verkocht aan de Vereniging Bartiméus en die is er in 1972 een centrum begonnen voor gehandicapte mensen. Aan de rand van het landgoed staat een bijzonder huis, huize 't Woud, en ze heeft bij de overdracht bedongen dat ze daar tot aan haar dood mag blijven wonen. Tevens was het haar wens zo min mogelijk met de bewoners en medewerkers van het centrum Bartiméushage in aanraking te komen en misschien is het zo dat ze op die wens alleen werd beoordeeld. Hoe dan ook, de verhalen beïnvloedden ook mij en ik stel me in op een felle tante.

Maar ze is alleen maar oud. Zo verschrikkelijk oud waardoor in de kortste tijd niets van het voorgehouden beeld overblijft. Ze zit op het terras, in de zon. Een zonnehoed met brede rand beschermt haar hoofd en nek en ze lijkt rustig in afwachting van haar bezoek. Een vriendelijke en correcte meneer - ik beeld me in, de butler - heeft me door het huis naar buiten geleid, tot voor haar rolstoel. Hij zegt dat dit de freule is. Een gebruide, magere hand neemt de mijne. Ze glimlacht beminnelijk.

'U wilde het een en ander weten over het landgoed La Forêt?' vraagt ze nog maar eens en ze wijst naar de stoel tegenover haar. 'Of zit u liever in de zon? Of anders binnen?'

'Nee, nee,' zeg ik bescheiden, 'buiten is het goed. Zo lang de zomer nog duurt...'

'U werkt op het centrum?' vraagt ze. 'Ik heb u nog nooit eerder gezien. Werkt u daar al lang?'

'Vijftien jaar, op de kop af.'

'Zo lang al? Hoe oud bent u dan niet?'

Ik zeg het.

‘Dan heeft u zeker een verjongingskuur ondergaan,’ en ze doet opnieuw die glimlach van zojuist.

Haar gezicht is vol met rimpels, alsof het leven zelf er onderuitgezakt in ligt en wacht totdat het niet meer hoeft. Haar ogen lijken wat troebel en liggen onder een diep afdak van haar oogkassen.

Ik vertel haar mijn plan. Voor het centrum schrijf ik in het bedrijfsblad en ik zou graag een artikel wijden aan hoe de situatie hier vroeger was. Zo weinig mensen weten het en zo veel vinden het leuk om te vernemen hoe dingen toen waren. Alsof het met hun eigen herkomst heeft te maken. Ze maakt een knikje en wijst naar de tafel, waarop ze een fotoalbum heeft klaar gelegd. Zou ik haar dat willen aanreiken?

Het verhaal begint eigenlijk bij haar grootvader, jonkheer Hendrik Maurits van Loon, kamerheer en jagermeester van koning Willem III en tevens Amsterdams bankier. Zijn bank heette toen Van Loon & Co., later Van Loon en Hope en anno 1991 Mees en Hope. Deze Van Loon, negende kind uit een gezin met elf kinderen en zeer gefortuneerd, had zijn zinnen gezet op het door de koopman P.H.P. Hoff in 1815 gestichte landgoed Hydepark in Doorn en uiteindelijk lukte het hem dat halverwege de jaren tachtig over te kopen. De villa van Hoff, een laag huis met een rieten dak, was door een eerdere koper al vervangen, maar Van Loon had nog iets anders voor ogen en alles wat er stond ging tegen de vlakte. Er herrees in 1888 een pompeus, vier etages tellend gebouw in neorenaissance stijl, ontworpen door de Amsterdamse architect J. N. Landré en gebouwd door de hoofdstedelijke bouwmeesters Staal en Haalmeijer.

Het was een verblijf voor de weekends en de vakanties, vertelt de freule, alsof dat nog steeds heel gewoon is. Een kasteel voor in je vrije tijd, dat begrijp ik toch wel.

Kosten noch moeite werden gespaard voor de aanleg van de tuin, ontworpen in Engelse landschapstijl door de destijds bekende tuinarchitect H. Copijn aan de Blauwkapel uit Groenekan. Van heinde en verre werden bomen - met wortelkluit en al - aangesleept en zo ontstond er op wat eens een heide was een begin van een bos met voornamelijk dennen en beuken. Door verdere aankopen werd het landgoed stilaan vergroot tot 150 hectare.

In het tijdschrift 'Eigen Haard', het oktobernummer uit 1889, schrijft W.J.N. Landré: ‘Hydepark, zoals het daar ligt, is een harmonisch geheel. Het is volstrekt geen landgoed van de oude stempel met eeuwenoude eiken en beuken, zwaar lommer, veel schaduw en weinig licht, waar het zo heerlijk was om te dromen, te mijmeren en te peinzen, te filosoferen tot men zelf de kluts kwijt raakte. Nee', zo gaat hij verder, 'het huis te Hydepark is een indrukwekkend, maar vrolijk gebouw, gelegen te midden van een park met uitgestrekte gazons, veelkleurige bloemen, jeugdig en bontbladerig geboomte. 't Is alsof Flora haar kostelijkste schatten in ongebonden vrijgevigheid hier heeft uitgestort.’

De oude Van Loon had vijf kinderen en toen de op een na jongste, Louis Antoine, op 3 januari 1889 in Parijs trouwde met de Française Adèle Françoise Tachard, onttrok zijn vader een deel aan Hydepark om het met een te bouwen buitenhuis aan zijn zoon te schenken. Die stichtte er het landgoed La Forêt. Via